

A melankólia dívája

– misztériumjáték –

Forrás: Népszabadság

Megjelenés: 2001. 05. 18.

Szükség van még a varázslatra, a misztériumra, az illúzióra a kiszámíthatóság, a logika, a számítógép vezérelte 21. században? Kari Györgyi „sokajtós” színész jó pár mániával. Ami az ajtókat illeti: ha egyet résre nyit, hármat nyomban lakatra zár. A rés mögül persze azonnal kikiált: „csak eddig, ne tovább!” Bár nevetni és nevetetni nagyon szeret, maga is tudja, lényéből finom melankólia árad.

Garas Dezsőt idézi és Thomas Mannt. Garassal a Vígszínházban játszott Az öreg hölgy látogatásában. Ő mondta neki: „az igazi művész mindig rejtőzködik és félrevonul.” Ezt egy életre megjegyezte. A nyomulás amúgy is távol áll tőle. Thomas Mann kisregényében, a Tonio Krögerben pedig azt olvasta: „Köztudott, az igazi művész sebezhetőségéről ismerhető fel, ami a megalapozott önérzetű és a jó lelkiismeretű embernek nem sajátja.”

Kari Györgyi a rejtőzködés nagymestere. Félelmeinél csak a világfájdalma súlyosabb. Ezzel együtt szent meggyőződéssel vallja: minden igazi alkotás a kétségbeesésből születik.

– A rituálé felszívja a félelmet. Észrevette már?

–Színpadra lépés előtt nincsenek babonáim. Egyvalamihez viszont mániákusan ragaszkodom. Mindig ugyanakkor kell érkeznem, és mindent ugyanabban a sorrendben kell megtennem. Fél négykor beülök az öltözőbe, rendet rakok az asztalomon, kipakolok, négykor pedig elkezdek foglalkozni magammal. Ez úgy néz ki, mintha folyamatosan sminkelnék, de nem! Halász Péternél, a Nagymamában két órát ültem a színpadon, és csak háromszor kellett megszólalnom. De minden egyes alkalommal egy hosszú monológot mondtam el. Két óra feszültsége teljesen kiszárítja az embert, ezért azon a napon, amikor játszottam, nem ettem főtt ételt, nem ittam kávé, csak egy kiló alma levét. Kitapasztaltam, mennyi kell a szervezetemnek. Egyszer az izgalomtól elindult az orrom vére. Jégkockát hoztak, hogy elállítsák. A nyakszirtemre tették. S mivel ez bevált, csökkentette a fájdalomérzést és a bennem lévő feszültséget, ehhez az előadáshoz mindig odakészítettem a jeget. Úgy kapaszkodtam bele, akár egy mankóba.

– A lelkét is jegeli néha?

– Fájdalommentesítésre gondol? A védekezés, az elzárkózás voltaképpen jegelési módszer. Igen, félek, hogy a legkisebb fájdalomtól is összeroppanok. De nem örülnék, ha én Hókirálynő lennék, akinek jégből van a szíve. Nyitni kellene, tudom, hiszen az elzárkózás nem vezet jóhoz. Az öltözőből, előadás előtt, csak akkor mozdulok ki, amikor ellenőrzöm, helyükön vannak-e a színpadi kellékek. Megigazítom a széket, odébb teszem egy centivel az asztalt – már ha van. Halász Péter előadásában ugyanis a legtöbbször üres színpadon játszunk. Nincs semmi, ami megsegítene, csak a képzelet. A kétségbeesés azonban át tud repíteni valamibe. Azóta, hogy ez először megtörtént velem, minden este az Úrhoz fohászkodom, hogy segítsen. Sőt, már nem is csak magamban beszélek hozzá. Írásban könyörgök, hogy figyeljen rám. Én nagyon akarok valamit, de úgy, hogy ne kelljen megismételnem egyetlen hangsúlyt, egyetlen mozdulatot sem. Azt szeretném, ha az alakítás minden egyes alkalommal

ott, és akkor születne meg. Ez az én örök, feloldhatatlan kínom és keservem a színészi munkával kapcsolatosan. Én a tudatlan és öntudatlan színészek közé tartozom. Csak az a pár pillanat jelent nekem megvilágosodást, ami a színpadon történik.

– Biztosan vannak ilyen-olyan hóbortjai, amelyek nélkül szinte már nem az lenne, aki.

– Flúgok? Mimóza vagyok. Peter Brook ugyan azt mondja, hogy aki ezt a pályát választja, nem lehet mimóza-lelkű. Hogy akkor mégis mi az én nagy bajom ebben az örült világban? A szorongás, amitől szabadulni szeretnék. Ez mindenre kihat. Az egész életemre. Alighogy betettem a lábam az Új Színházba, a portás bácsi már meg is kérdezte: „Valami baj van, Györgyike?” Nincs semmi, én így születtem. Szomorú arccal. Nekem ez a génjeimben van. Engem így kódoltak. A boldogságnak, egy spanyol pszichológus szerint, három alapvető kritériuma van. Egy: képes-e az ember a saját sorsát a kezében tartani. Kettő: képes-e optimista lenni. Három: képes-e alkalmazkodni. Nem, nem, nem. Ez az én válaszom. Három nagy „nem!”. Semmi más nem szeretnék lenni, mint derűs, felszabadult, jó kedélyű ember. Mennék a nap alá, ugyanakkor mégis érzem: a legerősebb vonzalmat az elesettek, a meggyötörtek iránt érzem. Valósággal húznak magukhoz.

– Lehet, hogy köztük tud igazán feloldódni?

– Tizennyolc évesen, a gimnázium befejezése után elmentem az Üllői úti gyermekklinikára. Kértem, hogy alkalmazzanak, mint ápolónőt. Kiskoromban nagyon sokat voltam beteg, és ez örökre megmaradt bennem. Segíteni akartam a gyerekeknek. Azt hittem, gyógyítani tudom majd mérhetetlen szomorúságukat. Az igazgató úr persze azt hitte, hogy az orvosi egyetemre készülök, s azért vállalom ingyen a munkát, hogy ő majd jó ajánlást írjon. Bementem a kórterembe, és szembesülnöm kellett azzal, amiért odamentem. Ott álltak a gyerekek a rácsos ágyban, szomorúan. És nem segített semmi. Sem a szép szó, sem a simogatás, sem az ölelés. Nem derült fel az arcuk. Nem mosolyogtak. Sem a kedvesség, sem az együttérzés nem változtatott rajtuk. Ott álltam tehetetlenül, teljesen kétségbeesve, és nem bírtam elviselni ezt a fájdalmat. Felhúztam az ágyneműt, bevittem az ebédet, de amiért valójában odamentem, nem sikerült. Képtelen voltam feloldani a fájdalmukat. Annyira erős volt a magányuk, az elkülönülésük, hogy egyszerűen megközelíthetetlené váltak számomra. Ennél nagyobb kudarcot talán azóta sem éltem meg. Odamentem, elkezdtem, és még aznap be is fejeztem a munkát.

– A jövő mennyire foglalkoztatja? Érdeklí egyáltalán, mit tartogat a holnap?

– Nagyon! Rengeteg újságot vásárolok, és a horoszkópokat is rendre elolvasom. Asztrológusnál is voltam már párszor. Hívő vagyok, a vallás pedig sem ezt, sem azt nem engedélyezi. A jövőt kutatni, és nem Istenben bízni bűnnek számít. Így aztán naponta többször is bűnözöm. Reggel, amint kinyitom a szemem, az az első, hogy elolvasom, mi vár rám. Meg is ijedek rögtön, mert a rossz nálam mindig bejön. Megtörténik. Bár a következő három évre azt írja a horoszkópom, hogy szakmailag ez lesz számomra a paradicsom. Hogy minden jó, amire eddig vártam, most fog eljönni. Halász Péter színházat alapít, és engem is meghívott. Januártól ez az első nagy örömöm. De amikor az ember felnéz a Himalájára, úgy megijed, hogy azonnal odébbáll. Ha nem hegymászó, nem keresi a kapcsolatot az óriás csúcscsal. Én most a fájdalom csúcsait szeretném elkerülni. Pétertől már nem félek.

– Most jött meg a Kanári-szigetéről, egy hétig pihent, úszott, napozott. Ilyen helyzetben mennyire tud kikapcsolni?

– Elmeséljem? Már ahhoz is bátorságra van szükségem, hogy kifeküdjek a napra. De nálam volt a 24-es Himalája-faktor, hogy le ne égjek. A baj akkor kezdődik, amikor ott fekszik a közelemben két csokibarna, atlétatermetű lány a legvékonyabb fürdőlepedőn. Tíz perc múlva bemennek a tengerbe, és pillangóval szelik a hullámokat. Mit érez ilyenkor a magamfajta ember két napernyő alatt? Hogy mit keresek én itt, menjek haza, ez nem az én helyem! Idegen vagyok ebben a világban is. Elveszett. Két órán át nyugtatott a férjem, hogy nekem is jogom van ott lenni, és elég a part mellett úszni. Igen ám, csak hogy én merülni, búvárkodni is szeretnék, csak nincs hozzám merszem.

– A szerepeiben elég mélyre merül, ez sem vigasztalja?

– Szorongással élek. Még a repüléstől is rettegek. Ennyi távolságtartás az élet örömeivel szemben! De nem szabad erről beszélni, mert vagy röhögögörccsöt kap a másik, vagy azt mondja: „Menjen már a francba!” Néha elengedem a félelmet, és megpróbálok szembenézni azzal, ami körülvesz. Az ugyanis nem szomorú. Meg szeretnek is páran, sokra tartanak. Ezt látnom kell, nem csukhatom be a szemem. De az állatokban is mi az alapvető érzés? A félelem. Sok természetfilmet nézek, főleg azt. És mindegyikben csak ezzel szembesülök. Hogy az állat élete folytonos éberség, a veszély elkerülése, a pánik, a menekülés a nagyobb állat elől. Úgy látszik, én nem vagyok igazán civilizált ember. Engem is az ősi rettegés tart fogva. Hogy bármelyik pillanatban elveszhetek. Erősnek kell lennem, miközben tudom, nem én vagyok az állatok királya.

– Prédának érzi magát?

– Áldozatnak. Szerencsére van egy-két jó barátom, aki időnként „kijózanít”. Kertész Imre írja egy helyütt, hogy a depresszió erkölcstelenség. Én meg nem akarok erkölcstelen ember lenni.